

Legea notarilor publici
Comentariu pe articole

Coordonatori:

Ionuț-Florin Popa – conferențiar universitar doctor, Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, Facultatea de Drept, notar public, Camera Notarilor Publici Cluj

Alin-Adrian Moise – formator la Institutul Notarial Român, doctor în drept, notar public, Camera Notarilor Publici București

Autori:

Flavius Alexandru Boar – doctorand în drept, notar public, Camera Notarilor Publici Timișoara

David-Domițian Bolduț – notar public, Camera Notarilor Publici Cluj

Alexandru-Victor Doroș – doctorand în drept, notar public, Camera Notarilor Publici Timișoara

Daniela Negrilă – formator la Institutul Notarial Român, notar public, Camera Notarilor Publici București

Ionuț-Florin Popa Alin-Adrian Moise
(coordonatori)

Flavius Alexandru Boar
David-Domițian Bolduț

Alexandru-Victor Doroș
Daniela Negrilă

Legea notarilor publici

Comentariu pe articole

Lucrarea are în vedere legislația publicată
până la data de 20 noiembrie 2016.

Respectați cartea și legea!

Atragem atenția asupra faptului că, în baza Legii nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la o lună la un an sau amendă reproducerea operelor sau a produselor purtătoare de drepturi conexe (art. 140). Prin reproducere se înțelege realizarea, integrală sau parțială, a uneia ori a mai multor copii ale unei opere, direct sau indirect, temporar ori permanent, prin orice mijloc și sub orice formă (art. 14).

De asemenea, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă punerea la dispoziția publicului, inclusiv prin internet ori prin alte rețele de calculatoare, fără drept, a operelor sau a produselor purtătoare de drepturi conexe, indiferent de suport, astfel încât publicul să le poată accesa în orice loc sau în orice moment ales în mod individual (art. 139⁸).

Copyright © 2016, Editura Solomon

Toate drepturile sunt rezervate Editurii Solomon.

Nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul scris al Editurii Solomon.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Legea notarilor publici : comentariu pe articole / Ionuț-Florin Popa, Alin-

Adrian Moise (coord.), Flavius Alexandru Boar, ... - București : Editura Solomon, 2016

Conține bibliografie

Index

ISBN 978-606-94049-8-0

I. Popa, Ionuț-Florin

II. Moise, Alin-Adrian

III. Boar, Flavius Alexandru

347.961(498)

Editura Solomon

Tel.: 0725.356.750

E-mail:

office@editurasolomon.ro

redactie@editurasolomon.ro

Website:

www.editurasolomon.ro

Cuprins

Cuvânt-înainte	VII
Abrevieri	IX
Capitolul I. Dispoziții generale	1
Capitolul II. Competența notarilor publici	29
Capitolul III. Organizarea activității notarilor publici	49
Secțiunea 1. Organizarea, funcționarea și evidența biroului individual notarial și a societății profesionale notariale	49
Secțiunea a 2-a. Actualizarea numărului de notari publici	55
Secțiunea a 3-a. Dobândirea calității de notar public	62
Secțiunea a 4-a. Numirea în funcția de notar public	89
Secțiunea a 5-a. Încetarea și suspendarea din funcția de notar public	98
Secțiunea a 6-a. Camera Notarilor Publici	111
Secțiunea a 7-a. Uniunea Națională a Notarilor Publici din România	140
Capitolul IV. Drepturile și îndatoririle notarilor publici	192
Secțiunea 1. Drepturile notarilor publici	192
Secțiunea a 2-a. Îndatoririle și răspunderile notarilor publici	203
Capitolul V. Procedura actelor notariale	254
Secțiunea 1. Dispoziții comune	254
Secțiunea a 2-a. Autentificarea înscrisurilor	361
Secțiunea a 3-a. Procedura succesorală	454
Secțiunea a 4-a. Procedura lichidării pasivului succesoral	624
Secțiunea a 5-a. Procedura medierii și arbitrajului pentru soluționarea litigiilor interprofesionale	660
Secțiunea a 6-a. Procedura organizării licitațiilor și a certificării rezultatului acestora	663
Secțiunea a 7-a. Procedura divorțului pe cale notarială	665
Secțiunea a 8-a. Procedura apostilei și supralegalizării actelor notariale	692
Secțiunea a 9-a. Respingerea unui act sau a unei proceduri notariale	697
Secțiunea a 11-a. Alte proceduri notariale	705
A. Legalizarea semnăturilor și a sigiliilor	705
B. Dare de dată certă înscrisurilor	714
C. Certificarea unor fapte	721
D. Legalizarea copiilor după înscrisuri	740

E. Efectuarea și legalizarea traducerilor.....	755
F. Primirea în depozit de înscrisuri și documente	761
G. Acte de protest al cambiilor, cecurilor și al altor titluri la ordin.....	767
H. Eliberarea de duplicate ale înscrisurilor notariale	769
I. Reconstituirea actelor originale	773
Capitolul VI. Controlul activității notariale, arhiva și evidența activității.....	778
Secțiunea 1. Controlul activității notariale	778
Secțiunea a 2-a. Arhiva și evidența activității.....	790
Capitolul VII. Dispoziții tranzitorii și finale.....	806
Index alfabetic	809

Cuvânt-înainte

Autorii lucrării de față și-au propus să ofere juriștilor interesați un comentariu despre care au convingerea că este pur și simplu necesar. Motivele sunt numeroase.

În primul rând, comentariile legilor esențiale au fost lipsite până astăzi de o prezentare sistematică, detaliată și în același timp accesibilă a textelor normative care dau substanță profesiei de notar public în România, fără ca prin această afirmație să minimalizăm eforturile consistente ale unor autori reputați și ale căror lucrări au fost cu atenție utilizate în paginile următoare. Regruparea doctrinei existente și exprimarea opiniilor pe marginea textului legal constituie un demers științific necesar și care se lăsa așteptat.

În al doilea rând, scopul autorilor a fost acela de a nu evita exprimarea pozițiilor față de maniera de redactare a textelor legale (sau a textelor normative conexe), așadar, de a depăși o prezentare «cuminte» a cadrului normativ existent, astfel încât rezultatul să fie diferit de publicațiile oferite pieței juridice fără o preocupare reală pentru înțelegerea temei juridice tratate. Dimpotrivă, comentariul de față constituie o versiune explicativă a normelor, dar, în același timp, o luare de poziție menită să ducă la o îmbunătățire a cadrului legal existent și a percepției generale a profesiei de notar public.

În al treilea, dar nu în ultimul rând, în pofida lipsei unei armonizări internaționale sau măcar europene a profesiei de notar, intenția autorilor a fost aceea de a nu omite semnificația dreptului internațional privat notarial și a poziției pe care notarul public din țara noastră trebuie să o aibă în circulația actului notarial sau în desfășurarea procedurilor cu implicații transfrontaliere.

Premisa de la care lucrarea de față a pornit este aceea a apartenenței profesiei de notar public la sistemul Notariatului Latin. Într-o mare măsură, această profesie gravitează în jurul noțiunii de *administrare preventivă a justiției*, care trebuie văzută nu ca un privilegiu acordat notarilor, ci ca o sarcină cu conținut public. De aceea, *diviziunea profesională* în aria profesiilor juridice trebuie văzută ca o consecință naturală a organizării legale a acestor profesii. Această a doua noțiune este fondată pe ideea relativei exclusivități a obiectului de activitate al acestora în sfera indicată de legiuitor. De aceea, ca și în alte profesii juridice (și nu numai), sarcina profesională a notarului, ca și exclusivitatea activității sale sunt dublate de o *răspundere* profesională specială, care constituie o garanție a seriozității și corectitudinii întocmirii actelor și efectuării procedurilor notariale.

Trăsăturile notariatului de tip latin se regăsesc și în organizarea profesiei notariale din țara noastră și au fost avute în vedere: notarul este un profesionist independent și imparțial, cu o pregătire juridică atent organizată, ale cărui atribuții principale și cu caracter exclusiv se regăsesc în sfera procedurilor autentificării actelor juridice și procedurii successorale necontencioase. O înțelegere corectă a acestor atribuții este axată pe observarea atentă a obligațiilor profesionale în efectuarea procedurilor notariale (obligațiile de legalitate, consiliere, neutralitate, confidențialitate etc.). În redactarea comentariilor care urmează, se va putea observa atenția care a fost acordată acestor aspecte.

Rolul notarului public în viața juridică este adesea contestat și imaginea sa pusă la încercare de o critică severă la adresa Notariatului Latin. De aceea, răspunsuri se impuneau. Lucrarea de față are în vedere seriozitatea cu care forurile europene au tratat această profesie și diminuarea relativă a exclusivității obiectului său de activitate și constituie un efort de reaşezare a profesiei în ambianța juridică națională și în cea europeană actuale. De aceea, în parcurgerea lucrării se va putea nota și dezbateră pe marginea acestei tematici, chiar dacă ea nu constituie centrul de interes al lucrării. În acest sens, se va putea observa intenția autorilor de a sublinia convergența juridică oferită de specificul profesiei notariale în organizarea justiției în România și, mai ales, complementaritatea, dar și diferențele de substanță pe care această profesie le prezintă cu cea a justiției contencioase.

În sfârșit, rolul comentariului oferit de această lucrare este acela de a furniza juriștilor o prezentare aptă să îi ghideze în cadrul normativ adecvat profesiei de notar și rolului actelor și procedurilor notariale în dreptul actual. Cu toate acestea, lucrarea nu este un ghid profesional. Prin anvergura sa și prin efortul intelectual depus de autorii săi, care sunt practicieni sau universitari cu preocupări mai vechi în domeniul vizat de acest volum, rolul său este mai ambițios și vizează poziția unei lucrări de referință care va fi deopotrivă utilă doctinarilor care doresc să găsească un punct de vedere avizat cu privire la o temă vizând profesia notarială sau conexă acesteia, cât și practicienilor care doresc să înțeleagă sau să aplice dispozițiile legale cuprinse în Legea notarilor publici și în numeroasele acte normative conexe acesteia.

În speranța că scurta introducere nu va fi interpretată ca o manifestare de orgoliu intelectual din partea autorilor, ci ca un efort menit să aducă ceva nou și să îmbunătățească, așteptăm cu interes observațiile critice ale doctrinei. În orice caz, mulțumim colegilor noștri juriști aparținând oricărei profesii de interesul manifestat pentru această lucrare încă din faza elaborării acesteia. De asemenea, mulțumim cititorilor noștri pentru lectura volumului și ne dorim să fi găsit un sprijin util în comentariile reunite.

*Ionuț-Florin Popa,
Cluj-Napoca, 16 noiembrie 2016*

Abrevieri

alin.	alineatul
A.N.C.P.I.	Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară
art.	articolul
AUB	Analele Universității București
B.N.P.	Buletinul Notarilor Publici
B. Of.	Buletinul Oficial
c.	contra
C.A.	Curtea de Apel
C.A.N.P.R.	Casa de Asigurări a Notarilor Publici din România
C.C.	Curtea Constituțională
C.civ.	Codul civil
CDO	cotitate disponibilă ordinară
CDS	cotitate disponibilă specială
CEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
cf.	confer (a se compara cu)
CJ	Curierul Judiciar
CJUE	Curtea de Justiție a Uniunii Europene
CNARNN	Centrul Național de Administrare a Registrelor Naționale Notariale
C.pen.	Codul penal
C.proc.civ.	Codul de procedură civilă
C.proc.pen.	Codul de procedură penală
CSJ	Curtea Supremă de Justiție
C.U.N.N.P.R.	Consiliul Uniunii Naționale a Notarilor Publici din România
DCC	Decizia Curții Constituționale
dec.	decizia
D.E.P.A.B.D.	Direcția pentru Evidența Persoanelor și Administrarea Bazelor de Date
Ed.	Editura
ICCJ	Înalta Curte de Casație și Justiție
INR	Institutul Notarial Român
J. Of.	Jurnalul Oficial
Jud.	Judecătoria
lit.	litera
LNP	Legea notarilor publici
LPA	Legea de punere în aplicare
LPA C.civ.	Legea de punere în aplicare a Codului civil
M. Of.	Monitorul Oficial
O.G.	Ordonanța Guvernului
O.M.J.	Ordinul Ministerului Justiției
p.	pagina

par.	paragraful
p.n.	paranteza noastră
PR	Pandectele Române
R.D.C.	Revista de Drept Comercial
Regulament	Regulamentul de aplicare a Legii notarilor publici și a activității notariale nr. 36/1995 ¹⁾
R.N.E.P.	Registrul Național de Evidență a Persoanelor
RNENP	Registrul Național de Evidență a Notarilor Publici
RNNEC	Registrul Național Notarial de Evidență a Creditorilor
RNNECD	Registrul Național Notarial de Evidență a Cererilor de Divorț
RNNEL	Registrul Național Notarial de Evidență a Liberalităților
RNNES	Registrul Național Notarial de Evidență a Succesiunilor
RNNEOS	Registrul Național Notarial de Evidență a Opțiunilor Succesorale
RNNEPR	Registrul Național Notarial de Evidență a Procurilor și a Revocării acestora
RNNRM	Registrul Național Notarial al Regimurilor Matrimoniale
RRD	Revista Română de Drept
RRDP	Revista Română de Drept Privat
s. civ.	secția civilă
s. civ., min. și fam.	secția civilă și pentru cauze cu minori și de familie
s. civ. propr. int.	secția civilă și de proprietate intelectuală
s. com. cont. adm. fisc.	secția comercială, de contencios administrativ și fiscal
s. cont. adm. fisc.	secția de contencios administrativ și fiscal
s.n.	sublinierea noastră
s. pen.	secția penală
sent. pen.	sentința penală
Statut	Statutul Uniunii Naționale a Notarilor Publici din România ²⁾
SUBB	Studia Universitatis Babeș-Bolyai
T.f. CC	titlul final al Codului civil elvețian
Trib.	Tribunalul
TVA	taxa pe valoarea adăugată
tr.n.	traducerea noastră
U.N.N.P.R.	Uniunea Națională a Notarilor Publici din România
vol.	volumul

¹⁾ Ordinul ministrului justiției nr. 2333/C/2013 (M. Of. nr. 479 din 1 august 2013).

²⁾ Hotărârea Congresului notarilor publici nr. 10/2014 (M. Of. nr. 853 din 24 noiembrie 2014).

Lista lucrărilor frecvent citate:

- Fl.A. Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei (coord.)*, Noul Cod civil. Comentariu pe articole, Ed. C.H. Beck, București, 2012/2014 – citată: *Fl.A. Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei (coord.)*, Noul Cod civil. Comentariu pe articole, 2012/2014
- D. Chirică*, Tratat de drept civil. Succesiunile și liberalitățile, Ed. C.H. Beck, București, 2014 – citată: *D. Chirică*, Tratat de drept civil. Succesiunile și liberalitățile
- V.M. Ciobanu, M. Nicolae (coord.)*, Noul Cod de procedură civilă comentat și adnotat, vol. I – art. 1-526, Ed. Universul Juridic, București, 2013 – citată: *V.M. Ciobanu, M. Nicolae (coord.)*, Noul Cod de procedură civilă comentat și adnotat, vol. I
- Fr. Deak, R. Popescu*, Tratat de drept succesoral, Ediția a III-a, vol. I – 2013, vol. II – 2014, vol. III – 2014, Ed. Universul Juridic, București – citată: *Fr. Deak, R. Popescu*, Tratat de drept succesoral, vol. ...
- D. Dunca, D. Negrilă*, Procedură succesorală notarială. Note de curs, Ed. Notarom, București, 2014 – citată: *D. Dunca, D. Negrilă*, Procedură succesorală notarială
- A. Hilsenrad, D. Rizeanu, C. Zirra*, Notariatul de Stat, Ed. Științifică, București, 1964 – citată: *A. Hilsenrad, D. Rizeanu, C. Zirra*, Notariatul de Stat
- I. Leș*, Elemente de drept notarial, Ediția 3 revizuită și adăugită, Ed. C.H. Beck, București, 2014 – citată: *I. Leș*, Elemente de drept notarial
- U.N.N.P.R., Actul autentic notarial între teorie și practică, Ed. Notarom, București, 2014 – citată: U.N.N.P.R., Actul autentic notarial...

Art. 13. Notarii publici pot da și alte consultații juridice în materie notarială decât cele privind conținutul actelor pe care le îndeplinesc și pot participa, în calitate de specialiști desemnați de părți, la pregătirea și întocmirea unor acte juridice cu caracter notarial.

Comentariu

1. Deosebirea dintre consultațiile notariale și obligația legală de consiliere. Teza a doua a dispoziției analizate se suprapune fără îndoială ipotezei textului din art. 12 lit. a) LNP, respectiv „redactarea înscrisurilor cu conținut juridic, la solicitarea părților”. Consultațiile juridice, scrise sau verbale, acordate în temeiul acestui text la cererea solicitanților vizează încheierea altor acte juridice decât cele asupra cărora s-a aplicat vreuna dintre diversele proceduri notariale, deoarece în acest din urmă caz intervine obligația legală de consiliere. Pentru consultațiile juridice scrise ori verbale acordate este necesară încasarea unui onorariu, pe când **obligația de consiliere** însoțește în toate cazurile îndeplinirea unei alte proceduri notariale¹⁾.

Art. 14. Notarul public poate desfășura, în condițiile legii, activități de agent al Arhivei Electronice de Garanții Reale Mobiliare, precum și alte activități decât cele prevăzute de prezenta lege, date în competența sa.

Comentariu

1. Publicitatea legală prin Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare. După cum se știe, Titlul VI („Regimul juridic al garanțiilor reale mobiliare”) al Legii nr. 99/1999 privind unele măsuri pentru accelerarea reformei economice²⁾ a instituit un sistem de publicitate a **garanțiilor reale mobiliare** și a **operațiunilor asimilate** acestora bazat pe **Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare** (în continuare, *brevitatis causa*: Arhiva)³⁾, sistem care continuă să funcționeze și sub cadrul normativ actual. Așa cum rezultă din art. 1 alin. (1) din Regulamentul pentru organizarea și funcționarea Arhivei Electronice de Garanții Reale Mobiliare⁴⁾, Arhiva reprezintă o bază de date unică la nivel

¹⁾ I. Popa, A.-A. Moise, Drept notarial, p. 181. A se vedea comentariul art. 9 LNP, nr. 4.

²⁾ Publicată în M. Of. nr. 236 din 27 mai 1999, cu modificările ulterioare. Titlul VI al Legii nr. 99/1999 a fost abrogat prin art. 230 lit. u) LPA.

³⁾ Pentru înțelegerea principiilor de funcționare a Arhivei este esențial de consultat R. Rizoiu, Garanții reale mobiliare. Legislație comentată și adnotată, Ed. Universul Juridic, București, 2006, *passim*; *idem*, Garanțiile reale mobiliare. O abordare funcțională, Ed. Universul Juridic, București, 2011, *passim*; *idem*, Publicitatea mobilă prin Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare, în RRDP nr. 6/2013, p. 114-175.

⁴⁾ Adoptat prin H.G. nr. 802/1999 (M. Of. nr. 499 din 15 octombrie 1999), cu modificările ulterioare. Cadrul legal privind funcționarea Arhivei se completează cu mai multe acte normative, dintre care amintim Codul civil, O.G. nr. 89/2000 privind unele măsuri pentru autorizarea operatorilor și efectuarea înscrierilor în Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare (M. Of. nr. 423 din 1 septembrie 2000, cu modificările ulterioare), Instrucțiunile Ministerului Justiției nr. 3128/C/2003 privind criteriile de autorizare a operatorilor de arhivă (M. Of. nr. 780 din 6 noiembrie 2003), Ordinul comun al Ministrului Justiției și Ministrului Finanțelor Publice nr. 3262/C/2236/2016

național, care asigură înscrierea garanțiilor reale mobiliare și a celorlalte acte juridice prevăzute de lege, precum și accesul la informațiile înscrise cu privire la avizele de garanție. Așadar, Arhiva prezintă două funcții principale: *înscrierea unor avize și căutarea de înscrieri în baza de date.*

Dacă inițial Arhiva viza doar publicitatea garanțiilor reale mobiliare și a unor operațiuni juridice care erau susceptibile de a fi folosite ca instrumente de garantare cu **bunuri mobile** a unor obligații (așa-numitele «operațiuni asimilate»), cu timpul, diverse acte normative au extins numărul operațiunilor care pot face obiectul înscrierilor. Bunăoară, Codul civil a instituit la art. 781 alin. (1) necesitatea înscrierii la Arhivă a tuturor **contractelor de fiducie** (deci nu doar a celor încheiate în scop de garantare); Regulamentul de aplicare a Legii nr. 36/1995 prevede la art. 262 alin. (4) obligația notarului de a solicita înscrierea la Arhivă, după caz, a **certificatului succesoral de lichidare**; iar Ordinul Ministrului Justiției nr. 1808/C/2014 reglementează inclusiv un formular de aviz specific pentru operațiuni precum publicitatea **clauzei de insesizabilitate sau de inalienabilitate**, publicitatea **regimului matrimonial**, publicitatea **declarației de rezoluțiune ori reziliere** sau chiar pentru publicitatea altui act/fapt juridic supus publicității conform legii. Se constată, așadar, tendința legiuitorului de a transforma încetul cu încetul Arhiva într-un registru general de publicitate mobilă. Propensiunea este explicabilă, deoarece înscrierea în Arhivă este relativ simplă, rapidă și cu costuri reduse. În mod criticabil însă, se face abstracție de faptul că, în practică, tocmai datorită ușurinței înscrierii și a multitudinii și variației de operațiuni înscrise, căutările de înscrieri în Arhivă sunt destul de dificile¹⁾.

2. Înscrierea de operațiuni în Arhivă. *Înscrierea de avize* este dată de actele normative incidente în competența unor operatori autorizați care, la rândul lor, împuternicesc agenți autorizați pentru efectuarea concretă de înscrieri. U.N.N.P.R. este un astfel de operator autorizat, iar notarii publici care doresc să devină agenți autorizați ai operatorului pot să facă acest lucru ulterior parcurgerii unei proceduri reglementate de norme în vigoare. Ca agent autorizat, notarul public va putea îndeplini formalitățile de publicitate legală cu privire la anumite raporturi juridice ce au fost constatate prin înscrieri instrumentate de el (dar nu numai) și, prin urmare, va putea executa în mod direct obligația care îi incumbă în baza art. 79 alin. (3) LNP.

În situația în care notarul public este autorizat ca agent al Arhivei, el se va supune, în această activitate, unei *reglementări paralele* cu cea incidentă în activitatea notarială propriu-zisă (cu consecințe în materie de înregistrare a formularelor, evidență statistică, taxare etc.). Într-adevăr, logica sistemului de Arhivă este *incompatibilă* cu principiile care stau la baza procedurilor notariale. De aceea, activitatea notarului public de agent autorizat *nu este supusă rigorilor procedurale instituite de Legea notarilor publici.*

pentru aprobarea Instrucțiunilor privind modul de încasare și plată a taxelor prevăzute de Ordonanța Guvernului nr. 89/2000 (M. Of. nr. 754 din 28 septembrie 2016) și Ordinul Ministrului Justiției nr. 1808/C/2014 pentru aprobarea formularelor de avize de înscrieri privind înregistrările efectuate în Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare și a instrucțiunilor de completare a acestor formulare (M. Of. nr. 428 din 11 iunie 2014).

¹⁾ Pe larg, a se vedea *A.-A. Moise*, Observații referitoare la efectuarea de căutări în Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare potrivit legislației în vigoare, în *Dreptul* nr. 9/2012, p. 128-141.

Solicitantul înscrierii în Arhivă completează, fie în formă scrisă, fie în formă electronică (cu o **semnătură electronică** asociată), un formular de aviz (care are un model standard, reglementat prin ordin al ministrului justiției) în funcție de operațiunea dorită a se înscrie. Formularul se depune, după plata taxelor, la agentul autorizat în dublu exemplar, iar agentul verifică dacă formularul respectă cerințele de completare a formularelor¹⁾, după care, dacă totul este în regulă, efectuează înscrierea, fidel formularului predat.

Ulterior înscrierii, agentul vizează formularul de aviz și completează, la rândul său, anumite mențiuni din acesta (numărul și data de înregistrare a formularului în evidențele proprii, precum și numărul de înregistrare în Arhivă al avizului). În final, agentul restituie solicitantului un exemplar al formularului. Art. 22 din O.G. nr. 89/2000 arată că „Termenul de prescripție extinctivă pentru introducerea acțiunii în răspundere civilă împotriva operatorului și/sau agentului acestuia, pentru recuperarea pagubelor produse prin înscrierea necorespunzătoare culpabilă a avizelor de înscriere în raport cu formularele de avize de înscriere predate de solicitantul înscrierii, este de un an și începe să curgă de la data la care persoana interesată a cunoscut prejudiciul, însă nu mai târziu de la împlinirea a două luni de la data efectuării înregistrării avizului de înscriere în arhivă”.

Răspunderea pentru modul de completare a formularului de aviz necesar înscrierii îi aparține în totalitate solicitantului. În plus, rolul agentului autorizat nu este, ca regulă, de a oferi consultație juridică referitoare la funcțiile Arhivei, efectuarea înscrierilor, obligațiile ulterioare înscrierii etc., deoarece *activitatea sa este în mod esențial concepută ca o simplă activitate administrativă*²⁾. În ce îl privește pe notarul public, acesta, în activitatea de agent

¹⁾ A se vedea art. 2 alin. (6) din Ordinul Ministrului Justiției nr. 1808/C/2014, cit. *supra*: „Operatorii/Agenții au obligația de a verifica dacă formularul a fost completat cu respectarea dispozițiilor legale, a indicațiilor instituite în cuprinsul acestuia și în formatul acceptat de arhivă, fără a verifica corectitudinea informațiilor din formularul de înscriere, concordanța dintre avizul de înscriere și faptele juridice care stau la baza acestuia sau valabilitatea acestor fapte juridice” (s.n., A.A.M.).

²⁾ A se vedea art. 29 alin. (3) din Regulamentul pentru organizarea și funcționarea Arhivei Electronice de Garanții Reale Mobiliare: „Înscrierea avizelor de garanție constituie o simplă activitate administrativă. Personalul operatorilor și agenții autorizați nu vor verifica corectitudinea informațiilor din avizul de garanție, concordanța dintre avizul de garanție și faptele juridice care stau la baza acestuia sau valabilitatea acestor fapte juridice”.

Consultația juridică este, însă, uneori inevitabilă în practică și sosește din deformare profesională, dacă avem în vedere că Uniunea Națională a Barourilor din România și Uniunea Națională a Notarilor Publici din România sunt operatori autorizați pentru înscrieri în Arhivă, iar o parte dintre avocații și notarii publici membri ai acestor uniuni sunt autorizați ca agenți ai lor.

În orice caz, de principiu, agentul autorizat nu este obligat să verifice corectitudinea informațiilor din formularul de aviz care i se prezintă, ci doar să asigure o introducere corectă a acestor date în baza de date. Rațiunea inexistenței vreunui control (în afară de cel formal, al verificării existenței minimumului de mențiuni necesare înscrierii) a fost asigurarea unor costuri reduse pentru înscrieri, precum și asigurarea unor înscrieri rapide.

Având în vedere aceste principii, poate părea curios redactat art. 36 alin. (8) din Regulamentul pentru organizarea și funcționarea Arhivei Electronice de Garanții Reale Mobiliare, potrivit căruia: „La primirea formularului de aviz de garanție operatorul este obligat să verifice dacă persoana fizică solicitantă care completează și semnează formularul de aviz de garanție și care solicită înregistrarea acestuia în arhivă este persoana interesată. În acest scop operatorul efectuează verificările pe care

autorizat, nu poate fi ținut *tale quale* de respectarea celor conținute de Legea notarilor publici, în special la art. 9, care obligă la verificarea actului instrumentat pentru a nu exista clauze contrare legii. Așadar, notarul public *nu* va verifica, sub nicio formă, corectitudinea celor conținute de formularul de aviz prezentat de solicitant, ci doar existența numărului necesar de rubrici completate și dacă acestea au fost completate corespunzător, raportat la particularitățile tehnice ale Arhivei, iar ulterior va asigura înscrierea fidelă a formularului în baza de date.

3. Căutarea înscrierilor în Arhivă. *Vizualizarea datelor înregistrate* se poate face în două moduri:

a) *prin accesarea site-urilor de internet www.mj.romarhiva.ro sau www.co.romarhiva.ro*¹⁾. Într-adevăr, Arhiva este o bază de date publică, fiind disponibilă oricărei persoane cu acces la **internet** și poate fi consultată gratuit și oricând. Fiind vorba despre pagini web, conținutul lor poate fi tipărit cu ușurință de oricine;

b) *prin intermediul unui agent autorizat*. Potrivit art. 28¹ din O.G. nr. 89/2000, „(1) Operatorii și agenții autorizați pot presta contra cost servicii de căutare a informațiilor cuprinse în arhivă, în funcție de criteriile și termenii indicați de solicitant. (2) Operatorul sau agentul autorizat va întocmi un proces-verbal semnat de reprezentantul operatorului sau al agentului și de solicitant, în care vor fi consemnate rezultatele căutării, precum și criteriile și termenii propuși de solicitant și cei utilizați de operator din proprie inițiativă, dacă este cazul, în funcție de care s-a realizat căutarea (...)”.

Este de semnalat că acest proces-verbal *nu* este similar unui **extras de carte funciară**. Ideea pare evidentă, dar în practică ea nu se cunoaște suficient. Multe persoane au dificultăți în efectuarea de căutări în Arhivă și vor o dovadă scrisă, lipsită de echivoc, din care să rezulte că un bun mobil nu este grevat de sarcini, similar extrasului de carte funciară. Acest tip de cerință nu își poate găsi o rezolvare practică, din două motive:

i) Arhiva *nu* este (cel puțin momentan) o bază de date în care trebuie înscrisă orice situație privind un bun mobil, ci doar operațiunile vizate expres de lege. Așadar, lipsa unei

le consideră necesare. Operatorii sunt răspunzători pentru orice prejudiciu datorat unei verificări necorespunzătoare” (s.n., A.A.M.). Or, o verificare corespunzătoare dacă persoana care prezintă formularul este o persoană interesată ar presupune și o verificare pe fond a operațiunii, ceea ce este împotriva rațiunilor pentru care a fost instituită Arhiva. Așa fiind, s-a concluzionat în literatura de specialitate (R. Rizoiu, *Garanțiile reale mobiliare. O abordare funcțională*, Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 291) că art. 36 alin. (8) din Regulamentul pentru organizarea și funcționarea Arhivei Electronice de Garanții Reale Mobiliare este aplicabil numai în cazul în care operatorul Arhivei avea cunoștința despre falsitatea avizului. În ce ne privește, am mai adăuga totuși o posibilă interpretare, aceea ca persoana autorizată pentru înscrieri în Arhivă să verifice, raportat *strict* la cuprinsul formularului de aviz depus (și eventual la înscrisul doveditor al calității de reprezentant), ca solicitantul să prezinte un interes (de exemplu, să fie creditor sau reprezentant al creditorului) și deci să fie una dintre persoanele care pot solicita o înscriere în Arhivă (detaliată în cuprinsul întregului art. 36 din regulamentul menționat).

¹⁾ Este vorba despre două servere pe care există baza de date a Arhivei (cel al Ministerului Justiției și cel al Corpului Operatorilor). Înscrierea și vizualizarea informațiilor se poate face pe oricare dintre cele două servere, de vreme ce există o legătură între ele care conduce, de principiu, la conținut identic.

mențiuni în Arhivă nu înseamnă de fiecare dată că operațiunea juridică nementionată este inopozabilă terților;

ii) procesul-verbal întocmit (la fel ca înscrisul care se poate imprima în urma căutărilor pe internet) atestă doar dacă există înscrieri raportat la *acele* criterii de căutare. Așa fiind, nu atestă că bunul respectiv nu face obiectul unei sarcini în mod absolut și nici măcar nu atestă că nu face obiectul unei sarcini înscrise în întreaga bază de date a Arhivei, după cum nu atestă nici rangul înscrierii. Procesul-verbal nu atestă decât rezultatele unei căutări bazate pe un algoritm de căutare înaintat de solicitant și este util să se facă o mențiune în acest sens (cu rol de avertizare) în cuprinsul înscrisului eliberat.

Tot cu privire la căutarea în Arhivă, se cuvine remarcat că, raportat la actele normative în vigoare, atunci când se instrumentează proceduri notariale propriu-zise, *nu* există, de principiu, obligația notarului public de a solicita verificarea sarcinilor unui bun mobil nici în Arhivă, nici în alte registre de publicitate, după caz¹⁾. Singura obligație a notarului public este de a informa părțile că, dacă doresc, pot verifica registrele care asigură publicitatea. Desigur, în ce privește Arhiva, ea se poate verifica și direct din biroul notarial, având în vedere că acesta este obligat să aibă o conexiune permanentă la internet, conform art. 58 alin. (2) lit. c) din Regulamentul de aplicare a LNP.

4. Alte activități date de lege în competența notarului public. După cum se observă, art. 14 LNP nu vizează numai autorizarea notarului public ca agent al Arhivei Electronice de Garanții Reale Mobiliare, ci permite notarului să desfășoare, în condițiile legii, și alte activități decât cele date în competența sa de LNP.

¹⁾ Prin excepție, o obligație de a verifica Arhiva ar părea să existe în procedura succesorală notarială, deoarece, potrivit art. 238 lit. e) al Regulamentului de aplicare a Legii notarilor publici, până la termenul stabilit pentru dezbateri, notarul public are obligația de a solicita și a obține documentația necesară cu privire la „situația juridică și fiscală a bunurilor care fac obiectul masei succesoriale, rezultată din titluri de proprietate, extrase de carte funciară de informare pentru bunurile intabulate, certificate de atestare fiscală și alte acte referitoare la situația bunurilor defunctului”. După cum se observă, acest text nu face referire expresă la tipul bunurilor incluse în masa succesorală și, prin urmare, dacă norma se aplică și bunurilor mobile, ar rezulta și obligativitatea verificării Arhivei sau a altor registre de publicitate mobilă, după caz.

Cu toate acestea, considerăm că norma citată nu vizează o astfel de obligație, iar această soluție se poate desprinde din interpretarea sistematică a Regulamentului. Ar fi de neînțeles de ce notarul ar fi obligat să verifice registrele de publicitate mobilă doar în procedura succesorală notarială (atunci când masa succesorală vizează bunuri mobile), dar nu și la autentificarea unui act translativ sau constitutiv de drepturi reale asupra unui bun mobil. Aceasta întrucât art. 228 alin. (1) teza I din Regulamentul de aplicare a Legii notarilor publici are în vedere doar bunurile *imobile*: „În vederea autentificării actelor juridice constitutive sau translativ de drepturi reale imobiliare, notarul public este obligat să verifice situația juridică a bunului imobil, sarcinile bunului și, după caz, regimul matrimonial al părților”. De aceea, art. 238 lit. e), deși este redactat în termeni generali, trebuie interpretat și prin prisma art. 228 alin. (1) teza I din Regulament, ambele având în vedere aceeași optică a legiuitorului. În plus, faptul că legiuitorul a fost interesat, cu precădere, de bunuri imobile, se desprinde din chiar art. 238 lit. e) din Regulament, care amintește (este drept, doar enunțativ) de extrase de carte funciară.

De exemplu, art. 776 alin. (3) C.civ. permite notarului să fie numit **fiduciar**¹⁾, iar Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator²⁾ îi permite la art. 75 să dețină și calitatea de **mediator**, dacă este autorizat în acest sens.

Totodată, la art. 9 alin. (2) din Legea nr. 151/2015 privind **procedura insolvenței persoanelor fizice**³⁾ se statuează că: „Administratorul procedurii este desemnat de comisia de insolvență dintre **practicienii în insolvență, executorii judecătorești, avocații și notarii publici** înscrși în Lista administratorilor procedurii și lichidatorilor pentru procedura insolvenței persoanelor fizice” (s.n., A.A.M.). Similar este și art. 11 alin. (2) din același act normativ: „Lichidatorul este desemnat de instanță dintre practicienii în insolvență, executorii judecătorești, avocații și *notarii publici* înscrși în Lista administratorilor procedurii și lichidatorilor pentru procedura insolvenței persoanelor fizice” (s.n., A.A.M.).

Articolul 14 LNP se referă la desfășurarea altor activități, *în condițiile legii*. Similar, art. 12 lit. r) LNP dispune că notarul public îndeplinește orice alte operațiuni *prevăzute de lege*. Aceste formulări, deși clare, ridică, se pare, unele probleme de interpretare. În realitate, normele se referă la operațiuni care *in mod expres* sunt atribuite în sarcina notarului de acte normative având forța legii și, în consecință, nu ar putea fi folosite pentru a justifica proceduri notariale care nu își găsesc acoperire într-un astfel de act normativ⁴⁾.

Art. 15. În îndeplinirea atribuțiilor ce îi revin, notarul public are competență generală, cu excepțiile prevăzute în situațiile următoare:

- a) **procedura succesorală notarială este de competența notarului public din biroul notarial situat în circumscripția teritorială a judecătoriei în care defunctul și-a avut ultimul domiciliu;**
- b) **în cazul moștenirilor succesive, moștenitorii pot alege competența oricăruia dintre notarii publici care își desfășoară activitatea într-un birou individual sau într-o societate profesională**

¹⁾ Acest temei prezintă relevanță în situația în care se consideră că art. 12 lit. l) LNP (care vorbește despre „activități fiduciare”) are un câmp de aplicare diferit față de cel dat de contractul de fiducie reglementat de Codul civil.

²⁾ Publicată în M. Of. nr. 441 din 22 mai 2006, cu modificările ulterioare.

³⁾ Publicată în M. Of. nr. 464 din 26 iunie 2015.

⁴⁾ A se vedea însă Decizia nr. 166 din 9 aprilie 2014 emisă de Biroul Executiv al U.N.N.P.R. Deși, în baza Protocolului de colaborare între A.N.C.P.I. și U.N.N.P.R. (aprobat prin Ordinul Directorului A.N.C.P.I. nr. 309/2010, publicat în M. Of. nr. 475 din 9 iulie 2010, cu modificările ulterioare), s-a reglementat posibilitatea obținerii de către notarii publici a unor extrase de carte funciară având semnătură electronică, în practică există instituții care refuză să ia în considerare extrasele respective datorită lipsei unei semnături olografe. Problema este reală, însă decizia menționată mai sus a venit cu o soluție total bizară și a conceput o nouă procedură notarială (căreia i-a reglementat și un model de act!) în baza căreia notarul public poate emite un certificat de conformitate prin care să ateste faptul că extrasul este semnat electronic.

În primul rând, este ilegal temeiul indicat în modelul de certificat anexă la decizie [art. 12 lit. r) LNP], deoarece decizia Biroului Executiv al U.N.N.P.R. nu poate fi „lege” în sensul acestei norme. În al doilea rând, lăsând la o parte însăși ilegalitatea procedurii, este ciudată eliberarea de către notar a unui certificat, din moment ce regula este că îndeplinirea procedurilor se constată prin încheiere (art. 83 LNP). În ultimul rând, nu vedem rostul demersului și al energiei consumate, din moment ce o variantă mult mai la îndemână și mult mai corectă pentru atingerea rezultatului urmărit ar fi încheierea de certificare de fapte în baza art. 12 lit. d) și 148 alin. (1) lit. g) LNP.

Astfel cum rezultă din dispozițiile art. 157 alin. (4) și (5) LNP, instanța de judecată se va pronunța prin hotărâre, iar nu prin încheiere, așa cum se prevede în dispoziția legală cuprinsă în art. 533 C.proc.civ. Împotriva hotărârii, partea poate exercita apel în termen de 30 de zile, termen care va curge de la pronunțare, pentru cei care au fost prezenți la ultima ședință de judecată, și de la comunicare, pentru cei care au lipsit. Apelul se judecă în camera de consiliu

3.5. Concluzii. S-a afirmat că instrumentarea unei încheieri de respingere nu reprezintă întotdeauna sfârșitul instrumentării unei proceduri în care părțile și notarul public s-au situat pe poziții diametral opuse. Astfel, rolul plângerii împotriva refuzului notarului public de a instrumenta o procedură este acela de a asigura un control judecătoresc *ex ante* încheierii actului.

Art. 158. (1) Controlul profesional administrativ se exercită de către Uniunea Națională a Notarilor Publici prin consiliul său de conducere și va avea în vedere:

- a) organizarea Camerelor Notarilor Publici și a birourilor notarilor publici;
- b) calitatea actelor și lucrărilor încheiate de notarii publici;
- c) respectarea obligațiilor profesionale legale, statutare și deontologice.

(2) Consiliul Uniunii poate delega Colegiului director al Camerei exercitarea controlului prevăzut la alin. (1) lit. b), în circumscripția sa.

(3) Ministrul justiției poate ordona controlul activității notarilor publici prin inspectori generali de specialitate.

Comentariu

1. Organele de control. Controlul profesional administrativ poate fi exercitat ori de câte ori se consideră necesar atât de U.N.N.P.R. prin **Consiliul Uniunii**, mai exact prin **Corpul de control al Uniunii**, cât și de **ministrul justiției**, prin inspectorii generali de specialitate [art. 85 alin. (1) Regulament]¹⁾. De asemenea, Consiliul Uniunii poate

¹⁾ Faptul că acest tip de control trebuie dispus (chiar și „ori de câte ori se consideră necesar”) îi scade din eficiența practică. Una dintre reglementările cele mai dezvoltate cu privire la controlul profesional al activității notariale, cea din Franța, reglementează, sub denumirea de „inspecție”, două tipuri diferite de control: inspecția anuală și cea ocazională, ambele având sediul materiei în Decretul nr. 74-737 din 12 august 1974 referitor la inspecția birourilor notariale. Or, controlul anual este o formă deosebit de eficientă de depistare și corectare a disfuncțiilor practice. Conform art. 19 din Decretul amintit: „Chaque étude fait l’objet, à des dates variables, d’au moins une inspection annuelle, organisée à l’initiative de la chambre des notaires. Toutefois, l’inspection des études des présidents et premiers syndics des chambres départementales est organisée à l’initiative du conseil régional dont elles relèvent et celle des études des présidents des conseils régionaux, à l’initiative du conseil supérieur du notariat”. Pe larg, a se vedea *P. Volland, R. Calsac, Y. Prevost, P. Grimaud, B. Paulet, J.-P. Dailloux, D. Lefebvre, A. Aparisi, S. Pourcel*, Guide de l’inspection annuelle, Commission du statut et de l’éthique, Conseil Supérieur du Notariat, 2006 (în continuare: „*P. Volland ș.a., Guide de l’inspection annuelle*”).

În România încă nu există posibilitatea practică a Camerelor notariale ori a U.N.N.P.R. de a asigura un control profesional administrativ anual al fiecărui birou de notar public. Cu toate acestea, reglementările existente relevă o dorință în acest sens. A se vedea, de exemplu, art. 43 alin. (1)

delega controlul calității actelor și lucrărilor încheiate de notarii publici către **Colegiile directoare ale Camerelor**, prin aceasta înțelegând însă doar situația unui control asupra unui notar public sau mai multor notari publici din circumscripția *acelei* camere. În acest din urmă caz, controlul nu se va efectua direct de Colegiul director, ci prin persoane desemnate de acesta [art. 85 alin. (3) teza finală din Regulament]. Conform art. 85 alin. (4) din Regulament, în condițiile alin. (3), Colegiul director al fiecărei Camere controlează modul de îndeplinire a actelor notariale după 6 luni de la începerea activității sau de la încetarea măsurii suspendării disciplinare. Norma trimite la alin. (3) al articolului, ceea ce înseamnă că, și în acest caz, este nevoie de o delegare din partea Consiliului Uniunii.

Cu excepția controlului inopinat, fiecare entitate cu atribuții de control are obligația informării celeilalte entități despre declanșarea controlului, notarul public controlat, perioada de control, precum și obiectivele acestuia [art. 85 alin. (2) din Regulament].

Dacă din art. 158 alin. (1) lit. a) și b) LNP se înțelege că pot fi controlate atât Camerele notarilor publici, cât și birourile notariale, din formularea foarte largă a lit. c) din același alineat se poate trage concluzia că poate fi obiect al controlului profesional administrativ orice componentă a activității notariale *lato sensu*, deci inclusiv **INR, CNARNN, Casa de Asigurări a Notarilor Publici, Casa de Pensii a Notarilor Publici**, important fiind doar să se verifice respectarea obligațiilor profesionale legale, statutare și deontologice. Soluția se desprinde și din art. 95 alin. (1) din Regulament: „Prin acțiunile de control efectuate, Consiliul Uniunii urmărește și verifică modul de organizare și funcționare a Camerelor, desfășurarea adunărilor generale ale notarilor publici, îndeplinirea de către colegiile directoare ale Camerelor a atribuțiilor cu respectarea legii și a statutului, gestiunea financiar-contabilă a Camerelor, activitatea INR, a CNARNN, a Casei de Asigurări a Notarilor Publici, a Casei de Pensii a Notarilor Publici, precum și orice alte activități ale acestora cu incidență în activitatea notarială”.

În schimb, după cum rezultă din art. 158 alin. (3) LNP, controlul profesional administrativ exercitat de Ministerul Justiției poate viza *doar* activitatea notarilor publici.

În cazul în care, în urma controlului administrativ profesional efectuat în condițiile art. 158 din lege, rezultă indicii privind săvârșirea de către notarul public a unei abateri disciplinare, efectuarea cercetării disciplinare este obligatorie [art. 85 alin. (5) Regulament]. Este vorba, în realitate, despre cercetarea prealabilă reglementată de art. 74 alin. (2) și (3) LNP.

2. Desfășurarea controlului. Potrivit art. 87 din Regulament: „(1) Controlul se declanșează de către entitățile în măsură să îl exercite sau de către împuterniciții acestora.

(2) Ordinul sau, după caz, dispoziția de control cuprinde, cel puțin, următoarele mențiuni:

- a) locul de desfășurare a controlului;
- b) durata controlului;
- c) obiectivele controlului, stabilite în conformitate cu dispozițiile art. 159 din lege (în prezent art. 158 LNP – p.n., A.A.M.);
- d) componența echipei de control.

lit. p) din Statutul U.N.N.P.R., potrivit căruia Colegiul director al Camerei, în vederea exercitării controlului profesional-administrativ delegat de Consiliul Uniunii „desemnează notarii publici care vor verifica birourile notariale din circumscripție, *o dată pe an*; notarii publici sunt supuși controlului indiferent de funcția ocupată în structurile de conducere ale Camerei și ale Uniunii” (s.n., A.A.M.).

(3) Cu excepția controlului inopinat, ordinul sau, după caz, dispoziția de control se aduce la cunoștința Camerei în care se efectuează controlul și, după caz, dacă notarii publici sunt nominalizați, notarilor publici controlați. Comunicarea se face, de îndată, în scris, prin orice mijloc care atestă confirmarea primirii”.

Noțiunea de „control inopinat” este detaliată de art. 88 din Regulament: „Entitățile în măsură să declanșeze efectuarea controlului sau împuterniciții acestora pot dispune (...) efectuarea inopinată a controlului la birourile notariale, caz în care nu se aduce la cunoștința notarului public ordinul sau, după caz, dispoziția de control, decât la prezentarea echipei de control la biroul notarial în vederea efectuării controlului. Celelalte dispoziții privind organizarea și desfășurarea controlului se aplică în mod corespunzător”.

Distingem, așadar, între **controlul inopinat** (care, însă, pare să poată viza doar birourile notariale) și **controlul comunicat anterior**¹⁾.

Articolul 86 din Regulament începe cu o formulare care trimite la o aplicație generală, dar continuarea sa lasă clar de înțeles că norma are în vedere doar controlul birourilor notariale: „Controlul efectuat de ministrul justiției sau de Consiliul Uniunii vizează, în principal, următoarele:

a) respectarea prevederilor legale, regulamentare, statutare și deontologice în activitatea notarilor publici;

b) ținerea corectă a evidențelor biroului notarial și modul de comunicare cu evidențele gestionate de CNARNN, precum și cu celelalte evidențe cu incidență în activitatea notarială;

c) modul de îndeplinire a actelor și procedurilor notariale;

d) modul de constituire și conservare a arhivei;

e) conduita notarului public în activitatea profesională și în societate;

f) combaterea concurenței neloiale;

g) respectarea normelor tehnice și igienico-sanitare de funcționare corespunzătoare a biroului notarial, precum și accesul liber și neîngrădit la serviciul notarial în timpul programului de lucru cu publicul”²⁾.

Notarul public are obligația să fie prezent la sediul biroului pe toată durata controlului și să colaboreze la desfășurarea acestuia în bune condiții, cu excepția cazului când este în imposibilitate fortuită [art. 90 alin. (1) din Regulament].

¹⁾ Cea mai eficientă formă de control este, desigur, forma de control inopinat, de altfel, singura reținută de sistemul de drept francez (conform art. 10 din Decretul nr. 74-737 din 12 august 1974: „Toute inspection a lieu de façon inopinée”), motiv pentru care, *de lege ferenda*, este singura care ar trebui reținută de legiuitorul român.

²⁾ Referirea la verificarea conduitei notarului în societate este cel puțin discutabilă și ridică multiple semne de întrebare referitoare în special la imperativul respectării vieții private a notarului public. În Franța cel puțin există, pe această temă, o cazuistică a instanțelor destul de variată, care însă subliniază, cu titlu general, că doar activitatea profesională este supusă controlului, nu și cea privată. Casația franceză a decis, bunăoară, în anul 2001 că inspectorii desemnați să efectueze controlul nu au atribuții de poliție judiciară și nu pot cerceta înscrisuri sub semnătură privată deținute de notar la domiciliul său și care nu au legătură cu activitatea biroului. O relevanță practică deosebită este adusă și de chestiunea verificării operațiunilor bancare, Casația franceză stabilind, de principiu, tot în anul 2001, că inspectorii nu pot controla conturile bancare private ale notarului, cu excepția situației în care acel cont bancar personal a fost deschis în vederea desfășurării operațiunilor bancare ale biroului (*P. Volland ș.a.*, Guide de l’inspection annuelle, p. 10-13).

Controlul se desfășoară la sediul biroului notarial, iar notarul trebuie să pună la dispoziția echipei de control un spațiu adecvat, precum și logistica necesară desfășurării controlului. Dacă în cadrul biroului nu există un spațiu adecvat pentru derularea controlului, atunci echipa de control poate dispune, pe perioada derulării controlului, suspendarea temporară a activității biroului notarial, notarul public putând instrumenta doar acele acte și proceduri care nu pot fi amânate [art. 90 alin. (2) și (3) din Regulament]. În acest din urmă caz nu poate fi vorba despre **suspendarea funcției de notar** în accepția dată de art. 41 LNP, ci doar despre o suspendare limitată a activității.

Notarul public este obligat să transmită echipei de control orice informație solicitată, să prezinte toate documentele solicitate și să pună la dispoziția echipei de control copii ale documentelor solicitate, în vederea atașării acestora la nota de control¹⁾. Notarul public nu poate opune echipei de control secretul profesional și prevederile legale privind protecția datelor cu caracter personal [art. 91 alin. (1) din Regulament]. Precizarea legată de **secretul profesional** este utilă și justă, însă ea vine în conflict aparent cu art. 69 LNP (care are forță normativă superioară), potrivit căruia doar legea sau părțile interesate îl pot elibera pe notar de obligația de a respecta secretul profesional. Socotim însă că reglementarea de la art. 158 LNP a controlului profesional administrativ înseamnă o derogare implicită de la art. 69 LNP. Similar trebuie să se opineze și în ceea ce privește protecția datelor cu caracter personal. O altă interpretare ar fi foarte problematică din perspectivă practică, întrucât ar lovi în desfășurarea controlului și deci este de presupus că nu a fost în intenția legiuitorului.

Echipa de control poate solicita explicații scrise ori de câte ori consideră necesar. Refuzul notarului public de a formula notă explicativă se consemnează în actul de control. În cazul în care, pe parcursul derulării controlului, echipa de control identifică acte întocmite de alți notari decât notarul controlat, acte care cuprind deficiențe grave, aceasta va sesiza în scris entitatea care a dispus controlul [art. 91 alin. (2) și (3) din Regulament].

Pe perioada desfășurării controlului, la cererea membrilor echipei de control, se poate suplimenta componența echipei de control, se poate prelungi durata controlului și se pot stabili noi obiective de control, cu respectarea dispozițiilor art. 158 LNP (art. 89 din Regulament).

Nici Legea notarilor publici și nici Regulamentul nu conțin dispoziții privind modul de desemnare a persoanelor abilitate să desfășoare controlul (cei care fac parte din Corpul de control al Uniunii, inspectorii de specialitate din cadrul Ministerului Justiției și persoanele desemnate de Camere), ceea ce se cuvine remediat *de lege ferenda*. Într-adevăr, controlul profesional al activității notariale implică, după cum s-a arătat²⁾, o cunoaștere perfectă a practicii notariale, ceea ce, raportat la situația României, este discutabil dacă există, de

¹⁾ Reglementarea ar lăsa de înțeles că obligația de a transmite documente există doar ulterior prezentării echipei de control la biroul notarial. Ar fi însă mult mai eficient dacă s-ar reglementa, conform normelor care stau la baza inspecțiilor franceze (a se vedea *ibidem*, p. 18-23), posibilitatea echipei de control de a solicita și obține înscrisuri relevante (note de control din anii din urmă, acte notariale, plângeri ale terțelor persoane, documente statistice etc.) *anterior* deplasării la biroul notarial, astfel încât, la momentul sosirii la biroul controlat, echipa de control să fie deja în posesia unor informații în baza cărora să-și fi format unele direcții de efectuare a controlului.

²⁾ *Ibidem*, p. 6.

exemplu, în cazul inspectorilor de specialitate din cadrul Ministerului Justiției. În Franța, controlul birourilor notariale este asigurat, în principiu, de o echipă compusă din minim doi inspectori: un inspector notar (acest lucru inclusiv din rațiuni de respectare a secretului profesional) și un inspector contabil, ambii desemnați de pe niște liste de inspectori actualizate anual. Listele sunt unice și, indiferent care este organul care dispune controlul, inspectorii sunt aleși obligatoriu de pe acele liste¹⁾.

3. Finalizarea controlului. După efectuarea controlului, echipa de control va întocmi actul de control²⁾, care va cuprinde aspectele de fapt și de drept constatate cu ocazia efectuării controlului, precum și propunerile privind măsurile ce urmează a fi luate. La actul final de control se anexează, după caz, copiile ridicate cu ocazia controlului și notele explicative date de notarul public. Actul de control se comunică notarului public controlat, care poate formula obiecțiuni, pe care le înaintează echipei de control în termen de 7 zile lucrătoare de la primirea acestuia [art. 92 alin. (1), (2) și (3) din Regulament].

Entitatea care a dispus efectuarea controlului are obligația de a comunica **RNENP**, în vederea centralizării, arhivării și a urmării îndeplinirii măsurilor dispuse, un exemplar al actului de control și al obiecțiunilor formulate de către notarul public [art. 92 alin. (4) din Regulament].

¹⁾ Potrivit art. 5 din Decretul nr. 74-737 din 12 august 1974: „Le conseil régional établit chaque année la liste des notaires inspecteurs choisis parmi les notaires et les anciens notaires les plus qualifiés, en fonctions ou domiciliés dans le ressort de la cour d’appel. Ne peuvent figurer sur la liste les notaires et anciens notaires ayant fait l’objet de sanctions disciplinaires. Le conseil régional propose cette liste, en temps utile, à l’agrément du procureur général. Celui-ci peut inviter le conseil régional à la compléter.

Lorsqu’ils sont en fonctions, les notaires ne peuvent refuser d’être désignés”.

Adde art. 6 din același act normativ: „Chaque conseil régional et le conseil supérieur du notariat établissent chaque année la liste des personnes qualifiées en comptabilité susceptibles d’être désignées comme inspecteur. Ils la proposent en temps utile à l’agrément, selon le cas, du procureur général ou du garde des sceaux, ministre de la justice. Ceux-ci peuvent inviter le président de l’organisme concerné à compléter cette liste.

Ces personnes sont choisies parmi les experts-comptables et les commissaires aux comptes, ainsi que parmi les personnes qui, eu égard en particulier à leurs titres et à leur expérience professionnelle, présentent les garanties de compétence et de moralité nécessaires à l’exercice des fonctions d’inspection.

Avant d’entrer en exercice, les inspecteurs mentionnés au présent article prêtent serment devant le tribunal de grande instance du siège de la cour d’appel ou, en ce qui concerne les inspecteurs agréés par le garde des sceaux, ministre de la justice, devant le tribunal de grande instance de Paris, de remplir leur mission avec conscience et probité”.

În orice caz, potrivit art. 8 din Decret: „Si les inspecteurs, ou l’un d’eux, estiment nécessaire la collaboration d’employés spécialisés, la chambre ou le conseil régional est tenu de les mettre à leur disposition. Les inspecteurs en comptabilité peuvent se faire aider par leurs collaborateurs habituels, qu’ils font connaître au notaire inspecté.

Ces employés agissent sous la responsabilité des inspecteurs qu’ils assistent”.

²⁾ Calificat drept înscris autentic de către Casația franceză, secția penală, în anul 1989 (*J. de Poulpiquet*, Responsabilité des notaires. Civile. Disciplinaire. Pénale, Ed. Dalloz, Paris, 2003, p. 296), pe motivul că inspectorul instrumentator a fost delegat de către Consiliul superior al notariatului francez, acesta din urmă fiind deținător de autoritate publică.

RNENP are obligația de a comunica anual Ministerului Justiției și Casei de Asigurări a Notarilor Publici situația centralizată a măsurilor dispuse în urma controalelor efectuate [art. 92 alin. (5) din Regulament].

La sfârșitul fiecărui an, Corpul de control al Uniunii întocmește o sinteză a acțiunilor de control efectuate în cursul anului. Sinteza se publică de către Uniune, fără nominalizarea, în niciun fel, a celor supuși controlului (art. 93 din Regulament). Conform art. 57 alin. (6) lit. l) LNP, **Biroul executiv al Consiliului Uniunii** analizează sinteza controlului profesional administrativ întocmită de Corpul de control al Uniunii și propune măsurile ce se impun.

În cazul în care, în urma controlului efectuat la Cameră, cu privire la activitatea acesteia, se constată deficiențe, echipa de control le aduce la cunoștința Adunării generale a Camerei și a Consiliului Uniunii în vederea luării măsurilor care se impun. În cazul în care, în urma controlului efectuat la celelalte entități din cadrul Uniunii, cu privire la activitatea acestora, se constată deficiențe, echipa de control le aduce la cunoștința Consiliului Uniunii în vederea luării măsurilor ce se impun [art. 95 alin. (3) și (4) din Regulament].

Potrivit art. 102 alin. (1) lit. n) din Regulament, biroul notarial are obligația să țină pe suport hârtie registrul unic de control, în care organele abilitate de lege pentru efectuarea controlului, inclusiv controlul profesional administrativ, vor înscrie perioada și obiectivele controlului.

Secțiunea a 2-a. Arhiva și evidența activității

Art. 159. (1) Arhiva activității notariale este proprietatea statului și se păstrează, se conservă și se predă în condițiile legii.

(2) În cazul în care Colegiul director al Camerei constată în urma verificărilor că nu sunt îndeplinite obligațiile prevăzute la alin. (1), va proceda la preluarea arhivei pentru a fi păstrată și conservată în condițiile legii.

Comentariu

1. Precizări terminologice. Noțiunea de „arhivă a activității notariale” în sensul art. 159 LNP vizează arhiva formată de către birourile notariale ca urmare a desfășurii activității de către acestea. Ea se cuvine delimitată de cea de „arhivă notarială”. Potrivit art. 118 alin. (1) din Regulament, arhivele notariale sunt constituite din totalitatea registrelor și opiselor notariale, a actelor notariale și a documentelor în temeiul cărora acestea au fost întocmite. Constituie arhive notariale și totalitatea registrelor și opiselor notariale, a actelor notariale și a documentelor în temeiul cărora acestea au fost îndeplinite de fostele notariate de stat în perioada 1950-1995. Alineatul (2) al acestui din urmă articol are, însă, următorul conținut: „Uniunea, Camerele și birourile notariale au obligația să asigure integritatea arhivei notariale, proprietate a statului, și să aloce resursele necesare pentru protejarea și păstrarea acesteia în condiții de siguranță”, de unde rezultă că atât arhiva activității notariale, cât și arhivele notariale reprezintă proprietate de stat.